

דיני יום הכיפורים - ע"פ "פניני הלכה" / הרב אליעזר מלמד

← קראי את הקטע ועני על השאלות שלאחריו:

א. טעם למצוות אכילה בערב יום הכיפורים

"מצווה לאכול בערב יום הכיפורים ולהרבות בסעודה" (שולחן ערוך, אורח חיים תרד, א). ולכאורה ביום שלפני יום הכיפורים היה ראוי להתמלא בחיל ורעדה, ומה המקום לשמחת אכילה ושתייה? באר רבי משה קורדברו, שהשמחה היא לקראת מצוות התשובה שאנו מקיימים ביום הכיפורים. שכן ראוי לשמוח מאוד בקיום כל המצוות, ועל אחת כמה וכמה במצווה חשובה כמצוות התשובה. אלא שהתשובה עצמה כרוכה בצער וחרטה, וידוי וקבלה לעתיד, ובאותה שעה אי אפשר לשמוח באופן גלוי, ולכן ציוותה התורה שנשמח באכילה ושתייה לפני יום הכיפורים, ומתוך כך נכנס ליום הקדוש, יום שבו סלל עבורנו הקב"ה דרך לשוב אליו בתשובה.

ב. כבוד היום

רבים נוהגים ללבוש ביום הכיפורים בגדים לבנים, נאים ומכובדים, כדוגמת מלאכי השרת, שביום הכיפורים איננו נגררים אחר תאוות הגוף, ואנו נקיים מחטא כמלאכי השרת. וכן נוהגות נשים רבות ללבוש לבן, וגם אלה שאינן לובשות לבן, נוהגות שלא להתפאר בתכשיטים ובגדים מקושטים ביום הכיפורים, מפני אימת יום הדין.

ג. מדיני צום יום הכיפורים

צום יום הכיפורים מן התורה לפיכך דינו חמור משאר הצומות. שמצום תשעה באב חולים פטורים ואילו בצום יום הכיפורים חולים חייבים. ורק חולה שיש חשש סכנה שמא בעקבות הצום ימות - פטור מהצום, שפיקוח נפש דוחה את מצוות הצום. אלא שאם יכול להנצל מהסכנה על ידי שתייה ואכילה מועטת, לשיעורים, עליו לעשות כן, ועל ידי כך אינו נחשב כמי שביטל לגמרי את הצום. בשתייה הכוונה שישתה פחות ממלא לוגמיו כל תשע דקות. מלא לוגמיו הוא השיעור שימלא את פיו כשינפח לחי אחת, כל אדם לפי גודל פיו (הממוצע למבוגרים הוא כ- 45 מיליליטר). ובאכילה, יאכל פחות מככותבת כל תשע דקות. כותבת הוא כשיעור נפח של שני שלישי ביצה רגילה, ובמשקל מים זה יוצא כשלושים גרם, אלא שיש למדוד לפי הנפח.

ד. איסור רחיצה

כל רחיצה של תענוג אסורה ביום הכיפורים, בין במים חמים ובין במים קרים, ואפילו מקצת הגוף אסור לרחוץ, ואפילו להושיט אצבע אחת קטנה לתוך מים אסור. אבל מי שנתלכלך בבוץ או שנטף דם מחוטמו, רשאי לרחוץ את המקום המטונף, מפני שכוונתו להסיר את הלכלוך ולא לתענוג. וכן כאשר מחליפים חיתול לתינוק, רוחצים את המקום המלוכלך ואת הידיים בסבון, כדי להסיר את הלכלוך והזהומה. ואף שבכל רחיצה להסרת לכלוך יש גם קצת הנאה, כיוון שעיקר הכוונה להסרת לכלוך, אין היא נקראת רחיצה של (שו"ע או"ח תריג, א) תענוג. וכן כשמכינים מאכלים לילד, מותר לשטוף לשם כך מאכלים וכלים, מפני שאין זו רחיצה של תענוג.

מי שהזיע מאוד, עד שהוא טרוד וסובל מאוד, רשאי לרחוץ את מקום הזיעה, מפני שאינו מתכוון ברחיצתו וכן מי שהוא רגיש במיוחד, ודעתו אינה מתיישבת עליו בלא שישטוף את פניו בבוקר, רשאי לשטוף לתענוג.

את פניו במים, ואם יוכל להחמיר בזה תבא עליו ברכה. מי שנצטברו לו אחר השינה קורי שינה בזוויות עיניו ואינו יכול להסירם בלי מים, רשאי להסירם

לא ישטוף אדם את פיו ביום הכיפורים, מפני איסור רחיצה, ומפני שיש חשש שמא תוך כדי השטיפה יבלע טיפת מים. וגם מי שידוע שנודף מפיו ריח רע, והוא מצטער מכך מאוד – אינו רשאי לשטוף את פיו, והעצה לכך, שיצחצח את פיו במברשת יבשה

ה. איסור סיכה

אסור לסוך אפילו מקום קטן שבגוף בשמן או בכל דבר שנועד להזין את העור וכמובן שכל סוגי האיפורים שאסורים בשבת משום צביעה או משום ממרח, אסורים ביום הכיפורים, שכל איסורי שבת חלים ביום הכיפורים.

אסור להשתמש בבושם או בתרסיס (דאורדורנט) שנועד לתת ריח טוב בגוף, משום איסור רחיצה, שכן הם מותירים רטיבות כזו שהנוגע בה באצבעו נרטב. אבל כדי להסיר ריח רע, מותר להשתמש בו, כפי שמותר לרחוץ מקום שהתלכלך, מפני שאז הרחיצה אינה לשם תענוג או רעננות אלא כדי להסיר זוהמא וריח רע וכן מותר להתיז על העור תרסיס נגד יתושים, הואיל ואין כוונתו לתענוג אלא להגנה מיתושים

א. מדוע יש להרבות באכילה ושתיה בערב יום הכיפורים, הרי זהו יום של משפט ודין? (פסקה א)

ב. מדוע נוהגים ללבוש בגדי לבן ביום הכיפורים? (פסקה ב)

ג. מדוע לא נהוג לענוד תכשיטים רבים ביום זה? (פסקה ב)

ד. מדוע יום הכיפורים חמור משאר הצומות? (פסקה ג)

ה. השלימי: חולה שיש בו סכנה פטור/ חייב בתענית יום כיפור. חולה שאין בו סכנה, לאחר התייעצות עם הרב יכול "לאכול לשיעורין". הכוונה לשתיה של כ-45 מיליטר כל _____ דקות. ולאכילה של כ- _____ גרם כל _____ דקות. (פסקה ג)

ו. איזה סוג של רחיצה אסור ביום כיפור? הביאי דוגמא לרחיצה מותרת (פסקה ד)

ז. מהי סיכה? הסבירי במילים שלך (פסקה ה)

ח. הביאי דוגמא לסיכה המותרת ביום כיפור (פסקה ה)

